

nogen Betydning, det indrømmer jeg. At det skulde gjøre Afløsningen af Tienden enten vanskeligere eller lettere, kan jeg fra mit Standpunkt ikke indrømme. — Er det da for det theoretiske Spørgsmaals Skyld om Kirkens Eiendomsret? Men er vi da en Samling af Professore, som skulde interessere os for, om den ene eller den anden Theori opstilles? Er det for saadanne theoretiske Spørgsmaals Skyld, at man sætter det paa Spil, som den praktiske Lov skal træde i Virksomhed? Nei, mine Herrer, hvis De ønske Lovene gennemført, saasulde De ikke holde saa stærkt paa Noget, som De selv anerkjende ikke har nogen Vægt. De have end med Forslaget netop berøvet, at De sige: Det kan være hensigtsmæssigt, det kan være godt, vi hvide det mere paa den Maade. Men det Hensyn burde De tage til den modsatte Mening, naar De overhovedet ønske Lovene, at De opoffrede, hvad der efter Deres Sjøn var det Allerbedste, for at faae det, der maatte befinde sig at være godt. Jeg har derfor ikke opgivet alt Haab om, at Mindretallet vil finde sig foranlediget til at tage Forslaget tilbage.

Ung: Jeg har aldeles intet Haab om at kunne overbevise den ærede Bde Landstingsmand for Bde Præds (F. Nielsen), men jeg maa dog tillade mig at berigtige en lille historisk Bidsfarelse. Han kom atter tilbage til Reformationstiden og sagde, at Staten da tog Midlerne til Hierarkiet bort, men ikke Midlerne til Ordets Tjeneste. Dette forhold sig ikke saaledes. Under Midlerne til Hierarkiet kunde i det Høieste henregnes Bispetienden, Domcapitelsgodset og Klostergodset. Til Midlerne til Ordets Tjeneste hører ganske vist ikke blot Lønnen til Præsten, skjøndt han er den vigtigste til Ordets Tjeneste, men derunder maa ogsaa henregnes den Tiende, der var henlagt til Kirken. Kirketienden maa absolut henregnes til Midlerne til Ordets Tjeneste, der vil den ærede Landstingsmand sikkert være enig med mig. Men Kirketienden tog netop Staten. Staten satte den under en civil Embedsmands Bestyrelse, nemlig Stiftslehnsmandens; Staten brugte ikke blot Overfundet, men den tog det Alt sammen i Rerigsfide, saa at Kirkerne kom i den ynkeligste Forfatning, navn-

lig under den nordiske Svaarskrig, der endte 1570, i hvilken Anledning Frederik den 2den maatte udstede et Kongebrev, som det indrer mig, at den ærede Landstingsmand ikke har omtalt, da det af andre Forfattere er blevet paaberaabt som Hjemmel for Kirkens Eiendomsret, skjøndt det ikke hjemler en saadan. Staten tog altsaa virkelig Midler til Ordets Tjeneste, forsaavidt den tog Kirketienden. Naar dernæst den ærede Landstingsmand har søgt Hjemmel for sin Paastand deri, at Embederne have besiddet deres Tiender i Aarhundreder, da tager han sig ikke agt for, at det Samme har været Tilfellet med andre Embeder. Det er ikke mange Aar tilbage, jeg kan maaskee ikke huske det personlig, at Rectorer og Lærere ved de lærde Skoler bleve lønnet ved Tiende; men hvad jeg kan huske, det er, at Professorene ved Københavns Universitet lønnetes ved Tiender, og de havde en ligesaa god Hjemmel for deres Tiender, som Præsterne for Præstetienden; thi Tienderne bleve ogsaa tillagte Universitetet 1536 eller ved Reformationen. Men disse Tiender ere blevne indbragne og gjorde til faste Vønninger. Den ærede Landstingsmand er desuden for god Dialectiker til ikke at kjende den logiske Regel, at man kan slutte fra hvad der er skeet til hvad der kan skee. Men det er jo skeet for saa Aar siden, at Bispetienderne indbroges i Statskassen. Nu vil han maaskee bemærke, at det ikke var den samme Tiende, som de catholske Biskopper nød; thi i den første protestantiske Tid bleve Superintendenterne lønnet directe af Statskassen. Men det var dog, jeg troer 1558 eller kun en Snees Aar efter Reformationen, at de Tiender bleve tillagte Biskopperne, som man siden 1848 uden videre har indbraget i Statskassen. Bispetienden har saaledes om trent den samme Alder som Præstetienden. Jeg troer saaledes ikke, at hans Beviis i nogen Maade staaer til.

Naar den ærede Landstingsmand fremdeles har erindret mig om, at jeg i forrige Møde hittede, at Grundloven kunde have stillet Kirken aldeles fri, og at det da maatte have været min Mening, at man havde ladet den beholde sit Gods, da var det ganske vist min Mening, at naar man havde stillet Folke-